

Sygn. akt I UK 412/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 lipca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania W. T.
przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o podleganie
ubezpieczeniu społecznemu rolników,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 lipca 2008 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 czerwca 2007 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

W dniu 2 grudnia 1997 r. wnioskodawca zarejestrował działalność gospodarczą pod nazwą "N." z siedzibą przy ul. B. w K. Wnioskodawca twierdził jednak, że faktycznie działalność rozpoczął dopiero w sierpniu 2000 r. W międzyczasie, w okresie od 15 grudnia 1997 r. do kwietnia 1998 r. był zatrudniony

w biurze nieruchomości „C.” W. Ć., podlegając z tego tytułu ubezpieczeniu w ZUS. Następnie od 24 marca 1998 r. do lipca 1998 r. był jednym ze współników spółki cywilnej „B. - Biuro Obrotu Nieruchomościami” zajmującej się pośrednictwem w obrocie nieruchomościami. Z tego tytułu od dnia 5 kwietnia 1998 r. do 15 lipca 1998 r. był objęty ubezpieczeniem społecznym w ZUS. W okresie od 5 listopada 1998 r. do 4 maja 1999 r. wnioskodawca pobierał zasiłek dla bezrobotnych. Powyższą działalność wnioskodawca zawiesił od 1 października 2004 r. a następnie wyrejestrował w dniu 17 marca 2005 r. Od 1 lipca 1998 r. wnioskodawca wraz z żoną, J. L.-T., zostali właścicielami gospodarstwa rolnego położonego w M., gmina M., o powierzchni 2,06 ha przeliczeniowego.

Wyrokiem z dnia 27 października 2005 r. Sąd Okręgowy w K., po rozpoznaniu odwołania W. T. od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w K. z dnia 25 lutego 2005 r. stwierdzającej, że ze względu na regulację zawartą w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników wnioskodawca nie może być objęty ubezpieczeniem rolniczym zmienił wskazane rozstrzygnięcie organu rentowego w ten sposób, że objął wnioskodawcę ubezpieczeniem społecznym rolników w okresie od 16 lipca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. i od 05 maja 1999 r.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł organ rentowy.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2007 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego stwierdzając, że dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej ma ten skutek, że osoba fizyczna zgłaszająca taką działalność gospodarczą faktycznie ją podejmuje z chwilą wskazaną jako data jej rozpoczęcia. Wnioskodawca określił tę datę na dzień 15 grudnia 1997 r. Z tą datą - wskazaną przez samego wnioskodawcę i zapisaną w ewidencji działalności gospodarczej jako data podjęcia przez niego działalności - wiąże się domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.), że działalność gospodarcza została podjęta w określonej dacie. Domniemanie to mogło być oczywiście obalone, jak każde domniemanie przez przeprowadzenie dowodów przeciwnych, jednakże wnioskodawca w rozpoznawanej sprawie dowodów takich nie wskazał. W ocenie Sądu nie były bowiem wiarygodne twierdzenia wnioskodawcy, iż późniejsze rozpoczęcie prowadzenia działalności związane było z koniecznością

przygotowania lokalu i zgromadzenia kapitału. Z zasad doświadczenia życiowego wynika bowiem, iż działania te poprzedzają moment rozpoczęcia działalności gospodarczej i są podjęte przed jej wszczęciem. Przemawia za tym również fakt, iż w lipcu 1998 r. wnioskodawca nabył działkę nr 191/1, którą następnie podzielił na mniejsze działki i rozpoczął ich sukcesywną sprzedaż, co potwierdzają akty notarialne znajdujące się w aktach rentowych. Tym samym wnioskodawca podjął w celach zarobkowych działania określone we wpisie do ewidencji. W tym stanie rzeczy Sąd stwierdził, iż przepis art. 5a powołanej ustawy nie upoważnia do objęcia rolniczym ubezpieczeniem społecznym osoby prowadzącej działalność gospodarczą, która stała się rolnikiem w trakcie prowadzenia tej działalności, a w takiej sytuacji znalazł się wnioskodawca, skoro podjął prowadzenie działalności gospodarczej w grudniu 1997 r. kiedy nie był jeszcze posiadaczem gospodarstwa rolnego, które nabył dopiero w lipcu 1998 r.

Na powyższe rozstrzygnięcie wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną wskazując na naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 180 ust. 1,2,3,4,5,6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. Z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.), w brzmieniach obowiązujących przed 22 września 2004 r., przed 7 czerwca 2000 r. i przed 15 lutego 2000 r., a to poprzez niezastosowanie tych przepisów, przejawiające się w zaniechaniu rozważań co do tego, czy nabycie we własnym imieniu własności nieruchomości celem jej podziału i odsprzedaży z zyskiem spełnia znamiona wykonywania działalności gospodarczej, której przedmiotem, zgodnie z wpisem do ewidencji działalności gospodarczej ma być pośrednictwo w obrocie nieruchomościami, art. 1 ust. 1 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz.U. z 1983 r. Nr 31, poz. 147 ze zm.), a to poprzez ich niewłaściwe stosowanie, polegające na przyjęciu istnienia podstawy ubezpieczenia społecznego na podstawie wymienionych przepisów, na gruncie stanu faktycznego, w ramach którego potencjalnie ubezpieczony wykonywał czynności faktyczne inne niż te, które winny się składać na wykonywanie działalności gospodarczej zgodnej z wpisem do ewidencji, art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), a to poprzez niewłaściwe stosowanie

wymienionych przepisów, będące konsekwencją niewłaściwego stosowania pozostałych przepisów materialnoprawnych wymienionych w podstawach skargi kasacyjnej, a przejawiające się w błędnym uznaniu, iż odwołujący się nie podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresach wskazanych w zaskarżonej w sprawie decyzji KRUS. Ponadto wskazał także naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 378 § 1 k.p.c., art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 386 § 2 k.p.c. i art. 477¹¹ § 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe stosowanie wskazanych przepisów, polegające na nie rozważeniu z urzędu przez sąd drugiej instancji nieważności postępowania wynikającej z faktu rozpoznania sprawy przez sąd pierwszej instancji pomimo nie wydania przez ten sąd postanowienia o wezwaniu do udziału w sprawie osoby, którą sądy obydwu instancji merytorycznych uznały za zainteresowaną, o której stanowi ostatni z wymienionych przepisów ustawy procesowej, art. 379 pkt 5 k.p.c., w związku z wydaniem orzeczenia reformatoryjnego w sytuacji, w której, osoba uznawana przez ten sąd za zainteresowaną, o której stanowi przepis art. 477¹¹ § 2 k.p.c. nie została nigdy formalnie wezwana do udziału w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na zasadzie wyjątku osoby prowadzące działalność gospodarczą mogą podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników. Powyższy wyjątek reguluje przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, natomiast zasadą jest wyłączenie z obowiązku rolniczego ubezpieczenia społecznego osób spełniających warunki do objęcia innym ubezpieczeniem społecznym (art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3). Określenie wyjątków od zasady ogólnej jest powszechnie przyjęte w legislacji i w takich wypadkach nie może być mowy o jakiegokolwiek sprzeczności. Natomiast przepisy regulujące te wyjątki muszą być interpretowane ściśle i stosowane tylko w przypadku spełnienia wszystkich określonych w nich warunków. Obowiązujący od 1 stycznia 1997 r. przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników stanowi, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. W dalszej części przepis pozwala na podleganie rolnika innemu ubezpieczeniu społecznemu, jeżeli wyrazi taką wolę w odpowiednim oświadczeniu. Przepis nie zawiera bezwzględnego obowiązku

podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników rolnika lub domownika, który podejmuje prowadzenie działalności gospodarczej lecz pozostawia do wyboru rolnika system ubezpieczenia. Możliwość skorzystania z rolniczego ubezpieczenia społecznego ma rolnik podejmujący działalność gospodarczą. Musi to być osoba, która przed podjęciem działalności gospodarczej była rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy, a więc prowadziła działalność rolniczą jako posiadacz gospodarstwa rolnego. Ponadto musiała w pełnym zakresie podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, to znaczy nie mogła być wyłączona z ubezpieczenia jako osoba podlegająca innemu ubezpieczeniu społecznemu albo mająca ustalone prawo do emerytury lub renty, przy czym ubezpieczenie to nie mogło trwać krócej niż jeden rok. Przepis daje takiemu rolnikowi prawo do kontynuowania powstałego przed podjęciem działalności gospodarczej rolniczego ubezpieczenia społecznego. Wnioskodawca nie spełniał wszystkich określonych w tym przepisie warunków. Podjął on bowiem prowadzenie działalności gospodarczej w sierpniu 1997 r., kiedy nie był jeszcze posiadaczem gospodarstwa rolnego; nabył je dopiero 1 lipca 1998 r. Z kolei okoliczności w postaci zatrudnienia w biurze nieruchomości „C.” w okresie od grudnia 1997 r. do kwietnia 1998 r. oraz występowanie jako współnik spółki cywilnej w okresie od marca 1998 r. do lipca 1998 r. i pobieranie zasiłku dla bezrobotnych w okresie od listopada 1998 r. do 1999 r., nie przesądzały o niemożności wykonywania działalności gospodarczej od 1997 r. Natomiast twierdzenia wnioskodawcy dotyczące faktycznego rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej w 2000 r. są niewiarygodne. W tym miejscu, poza argumentami w tej kwestii przytoczonymi przez Sąd Apelacyjny, wskazać należy, iż z rejestracją działalności gospodarczej wiąże się obowiązek prawny wskazania we wniosku o podjęcie działalności gospodarczej daty rozpoczęcia wykonywania (podjęcia) działalności. Z powyższym wymogiem tj. wskazaniem daty faktycznego podjęcia działalności gospodarczej związany jest obowiązek ubezpieczenia społecznego z tytułu wykonywania tej działalności. Przechodząc do stanu faktycznego niniejszej sprawy wskazać należy, że w okresach, kiedy obowiązek ubezpieczenia nie był wyłączony ze względu na podleganie ubezpieczeniu z tytułu stosunku pracy, wnioskodawca powinien odprowadzać składki ubezpieczeniowe z tytułu prowadzenia tej działalności albo wyrejestrować działalność, żeby tego

obowiązku uniknąć. W tej sytuacji niezrozumiałe jest postępowanie wnioskodawcy polegające na formalnym wykonywaniu tej działalności poprzez posiadanie wpisu do rejestru działalności gospodarczej od 1997 r. i faktyczne wykonywanie tej działalności dopiero od 2000 r. Mając powyższe rozważania na uwadze oraz okoliczność, że w skardze kasacyjnej nie jest kwestionowany, przyjęty w zaskarżonym wyroku a oparty na przepisach ustawy o działalności gospodarczej, pogląd prawny, że osoba fizyczna od chwili wskazanej przez nią samą jako datę podjęcia działalności gospodarczej wykonuje tę działalność, stwierdzić należy że w niniejszym stanie faktycznym przepis art. 5a powołanej ustawy nie uprawniał do objęcia wnioskodawcy rolniczym ubezpieczeniem społecznym, skoro stał się on rolnikiem w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej - por. wyrok SN z dnia 18 października 2005 r., II UK 41/05, OSNP 2006/15-16/250. W tym zakresie stanowisko Sądu Apelacyjnego jest prawidłowe. Natomiast zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 477¹¹ k.p.c. przez niewezwanie do udziału w sprawie żony wnioskodawcy jako osoby zainteresowanej, prowadzącej – zdaniem skarżącego - do pozbawienia możliwości obrony jej praw i skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.), nie jest zasadny. Zgodnie z art. 477¹¹ k.p.c. zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Należy przyjąć, że w powołanym przepisie nie chodzi o zainteresowanie w sensie potocznym, lecz chodzi o sytuację, w której wynik toczącej się sprawy może dotyczyć bezpośrednio podmiotu, który nie brał udziału w postępowaniu (tak trafnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UKN 236/04). W niniejszej sprawie jakiegokolwiek prawa czy obowiązki żony nie zależały od rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu przed Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, bowiem w spornym okresie żona wnioskodawcy była w stosunku pracy, co potwierdza dokument w postaci świadectwa pracy z dnia 28 lutego 2002 r., w świetle którego od 1 października 1997 r. do 1 grudnia 2000 r. żona wnioskodawcy była pracownikiem. Tym samym osoba ta nie mogła być zainteresowana, skoro zgodnie z art. 5a powołanej ustawy regulacja ta nie dotyczy osób będących w stosunku pracy.

Z przytoczonych względów, w oparciu o art. 398¹⁴ k.p.c. należało orzec o oddaleniu skargi kasacyjnej.

